

Glazbeni dani Albe Vidakovića

Bela Gabrić, Subotica

Već niz godina je običaj Instituta za crkvenu glazbu Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu prirediti tečaj (seminar) za crkvene glazbenike.

Tečajevi su obično bili u Zagrebu, a ove godine u povodu 25. obljetnice smrti Albe Vidakovića, koji je utemeljitelj spomenutog Instituta, uprava je došla na sretnu ideju da se redoviti tečaj za crkvene glazbenike održi u Subotici, u rodnom gradu Albe Vidakovića i tako na najljepši i najsvečaniji način komemorira obljetnica njegove smrti.

Seminar za crkvene glazbenike održan je u Subotici, u sjemeništu »Paulinum« od 18. do 21. travnja 1989. god. u nazočnosti oko 120 sudionika iz Subotice i iz svih krajeva naše domovine. Bili su to doista »Glazbeni dani Albe Vidakovića«.

U UTORAK, 18. travnja počeo je program seminara u 9 sati. Ravnatelj Instituta mo. Izak Šprajla je pozdravio nazočne i otvorio seminar saopćenjem da se radi na tome da Institut za crkvenu glazbu KBF u Zagrebu nosi ime velikog muzikologa i svoga utemeljitelja Albe Vidakovića.

Zatim je sudionike pozdravio subotički biskup Matija Zvekanović, evocirajući uspomene na svoje susrete s pokojnim Albom Vidakovićem i pohvalio je inicijativu uprave Instituta da se seminar održi u Subotici u povodu 25. obljetnice smrti njezinoga velikog sina.

Zatim je dr. Ante Sekulić održao predavanje pod naslovom »Spomen o Albi Vidakoviću, skladatelju i znanstveniku« (1914. — 1964.) i s puno topline i oduševljenja prikazao je glavne oznake i trenutke u radu našeg velikog muzikologa i skladatelja.

Nakon toga je preč. gosp. Andrija Kopilović otvorio prigodnu izložbu. Donosimo njegov govor na otvorenju.

Poštovani prijatelji, braćo i sestre!

Na ovakvim skupovima je višestruka komunikacija i korisna i potrebna. Radi toga je skoro postao običaj da se prigodom seminara, simpozija i raznih škola priređuju i popratne izložbe. Drago mi je što kao član odbora mogu vama, dragi sudionici seminara za crkvene glazbenike, predstaviti makar i vrlo skromnu prigodnu izložbu koja prati temu vašega rada. Izložba nije ni sveobuhvatna, ni cjelovita, ali je postavljena da nam djelima glazbenika o kojima razmišljamo bude i vizuelno i doživljajno približena njihova prisutnost i oživljen njihov rad.

Na izložbi su djela Đure Arnolda koji je veliki dio svoga života proveo i posvetio ovom gradu. I ta zbirka nije cjelovita ali je vrlo dragocjena. Dr. Josip Andrić, naš dični Bačvanin, najveći dio svoga života je proveo u bijelom Zagrebu i najviše djela stvorio u njemu. Sigurno njegova matična kuća čuva više uspomena i veću zbirku njegovih djela; ovdje je samo dio njegove glazbene baštine.



Pogled na pročelje predavaonice

Mo. Albe Vidaković, koji nas je zapravo doveo u Suboticu, na ovoj izložbi je predstavljen vrlo skromno, makar je o njemu već Subotica imala nekoliko zapaženijih izložbi. Njegova djela i skoro sve dokumente posjeduje Institut čiji je on utemeljitelj, pa vi, dragi sudionici, sigurno poznajete, pače i bolje od nas, bogatstvo njegove glazbene ostavštine.

Na ovoj izložbi je predstavljen nama dragi glazbenik Milan Asić, koji je pod kraj života najviše svojih djela darovao crkvenoj glazbi i zboru »Albe Vidaković«. Nadam se da ćete upravo njega na ovoj izložbi bolje upoznati po njegovim djelima.

Na izložbi je zastupljen i jedan ne-glazbenik, ali veliki skupljač i podupiratelj glazbenog života kod bačkih Hrvata, koji je zadužio ovaj narod mnogim i velikim djelima, a to je biskup Lajčo Budanović. I o njemu je Subotica imala prigode vidjeti cjelovitu izložbu kada je održan simpozij o njegovom životu i radu, a ovdje je prikazan samo dio njegovog rada, koji je vezan za njegovanje crkvene glazbe

Dragi sudionici seminara, u razgledanju izložbe neka vas obogati više poruka nego sadržaj i neka nam svima komunikacija u slici i riječi, u djelu i rukopisu bude i okrepa i poticaj. Uz prigodnu recitaciju »Subotici« i pjesmu: *Podvikuje bunjevačka vila*, otvaram ovu izložbu.

Nakon otvorenja izložbe svi prisutni posjetili su grob Albe Vidakovića.

Istoga dana, u UTORAK, u 18 sati bila je u subotičkoj katedrali — bazilici svečana sv. Misa koju je prikazao biskup M. Zvekanović u koncelecijaciji: više svećenika, sudionika na seminaru. Pjevali su katedralni zborovi »Albe Vidaković« i »Szent Teréz« (Sveta Terezija), a propovijedao katedralni župnik Stjepan Beretić.

Donosimo u cijelosti propovijed Katedralnog župnika preč. gosp. Stjepana Beretića, izrečenu na hrvatskom a zatim na mađarskom jeziku.

Dragi vjernici, mili naši gosti!

Nagledala se ova naša, subotička katedrala dičnih gostiju i velikih ljudi. Nagledala se tuže i veselja. Nagledala se ona u svoja dva stoljeća lijepih vjenčanja, krštenja i krizmanja. Naslušala se propovijedi! Ova je crkva bila i do danas ostala *Šator Božji s ljudima!* Zvrijedila je, da se o njoj »divote govore, kao o gradu Božjem!« U ovoj se crkvi krstilo na tisuće djece svake godine. Zaista su »ovo vrata nebeska« za brojne naraštaje subotičkog puka. Ne zovemo mi svoju katedralu »Velikom crkvom« samo zato što je velika. Ta velike nam je ljude rodila! U ovoj je crkvi djetetom Božjim postao i naš Albe! U ovoj je crkvi orgulje zavolio. U ovoj je crkvi zavolio Gospodina Isusa i njegovu Crkvu. U ovoj je crkvi vidio sklopljene ruke naših muževa i žena. Ovdje je vidio, što za čovjeka s naših njiava, za čovjeka iz naših škola i naših ureda znači sveta ispovijed. U ovoj je katedrali naš Albe postao svećenik Isusov!

Maloprije smo čuli riječ Svetoga Pisma: Vjernici »počeše navješćivati kao radosnu vijest: Isus je Gospodin. I ruka Gospodnja bijaše s njima!« (Dj 11, 20-21). Tu radosnu vijest je navješćivao i pokojni Albe. Pokojni naš biskup Lajčo šalje ga na studij glazbe. Zaista »ruka Gospodnja bijaše s njima!« (Dj 11, 21). Gospodin ga je biskupovim rukama odabrao za posudu izabranu. Taj divni Isusov svećenik postat će »najznačajniji predstavnik suvremene crkvene muzike u Hrvatskoj!«, izjavio je Josip Andreis o Albi. Albe je proslavio *Suboticu bilu*. A Subotica mu se skromno odužila. Ulici je jednoj njegovo ime dala. I jedan naš katedralni zbor nosi njegovo ime! Radujemo se velikom radošću, zato što će i *Institut za crkvenu glazbu Katoličkog bogoslovnog fakulteta* u Zagrebu također nositi njegovo ime. I dokle god ljudi budu slušali njegove skladbe, dokle se god budu pjevale njegove mise, znat će svijet za Suboticu, za svilu bunjevačku, za plodnu nam Bačku. Svojim radom Albe je bio uvijek ukorijenjen u Suboticu. Samo sam ga nekoliko puta vidio u životu. Upamtio sam ga kao žustroga, živahnog, sigurnog čovjeka. Vidio sam ga samo veseloga i impulsivnog, upornog i odlučnog. Dok sam u sjemeništu boravio, sjećam se, Albe nije prolazio igralištem, već bi veselo potrčao, kao da nam je vršnjakom! Radovao se Subotici. Nadolaze mi riječi psalmiste: »i pjevat će igrajući kolo: 'svi su izvori moji u tebi!« (Ps 87, 3). I Albe je to

tako o Subotici mogao reći. Sve je svoje lijepe značajke Albe u Subotici stekao. Svi su njegovi izvori ovdje, u bačkim širinama, u miršnim žitnim poljima, u jedrim kukuruzima i bogatim vinogradima! Bačka ga je širina naučila da voli svoju Domovinu. Stoga je svakim svojim djelom tako uvjerljivo znao prepjevati Mihanovićevu riječ: »Mila kano si nam slavna, mila si nam ti jedina, mila kuda si nam ravna, mila kuda si planina!« Njegovim opusom teče hitra Sava, u njegovim notama šumi Dunav. Po koralnim motivima u njegovim je djelima opća Crkva, u njemu će propjevati Istra i zelena Mirna, u njemu se čuje i Zagreb i Bačka i Slavonija! Albe je svojim djelima domaći i u Subotici i u Senju!

Čuti jednu Albinu *Slavu* ili *Vjerujem*, a ne osjetiti narodnu radost i razdraganost!? Albe je iz naroda nikao i u narod se pretopio. Zaista, »tvojim se vjernima, Gospodine, život mijenja, a ne oduzima!« Našemu Albi nitko nije oduzeo život. A ovaj je naš grad puno puta bio potresen. Tugu našega grada, ali isto tako ni njegovu dragost ni veselje, nitko i ništa ne zna tako uvjerljivo navijestiti, kao veliko zvono svete Terezije! Plakala je Subotica za Aleksom, i za Blaškom Rajićem, plakala za biskupom Lajčom, plakala za Ivanicom... S velikim je zvonom zaplakala Subotica i prije 25 godina na današnji dan. Plakala je za Albom. I Albe je želio čekati slavu uskrsnuća u našem gradu, u našoj zemlji. Kako nas je puno bilo ovdje na njegovu ispraćaju! Kako su bili teški koraci našega biskupa Matiše, kad je krenuo na ovu našu propovjedaonicu! Kakva i kolika bol mu je obuzela srce, kad je pred prepunom katedralom rekao, da mu je teško govoriti! Ta opraštao se od voljenog školskog druga i prijatelja! Od Albe se valjalo oprostiti! Našem se Albi život nije oduzeo! Njegov se život samo promijenio! On živi u svojim skladbama i u svojim djelima! I tkogod čuje njegovo djelo, tko zapjeva njegovu pjesmu, tko zasniva njegovu skladbu, mora doživjeti, sve ako ga ni vidio nije: »bijaše on dobar čovjek, pun Duha Svetoga i vjere!« (Dj 11, 24).

Dok je već spomenuti Andreis o Albi izjavio: »Došao sam... do spoznaje, da je Albe, nakon Dragana Plamenca, sasvim sigurno naš najznatniji muzikolog!«, subotički sjemeništarci su imali čast, da im Albe kao »naš najznatniji muzikolog« osobno ispita glasove! I tu je veličina velikih ljudi. Ne prolaze pokraj malenih! A to je poruka koju svim djelatnicima Isusove Crkve s ove liturgije može uputiti uspomena na Albu. Bio je velik u svijetu, u Hrvatskoj, u Zagrebu, a srcem, temperamentom, željom i radom nikada nije ostavio Suboticu, ni malu bunjevačku granu. Nije zaboravio ni *bile salaše*, ni ovu našu katedralu, našu »Veliku crkvu!« Želio je provinciju do metropole uzdići! Albe je svećenik i Marijin štovatelj, koji nikada neće prestati naviještati radosnu vijest o Isusu, on je svećenik, koji će svojim skladbama uvijek privlačiti Mariji. A Crkvi u Domovini i u Bačkoj i svakome osobno poželimo Albine radinosti, Albine radosti,

Albine pobožnosti, da se tako djelom dokažemo kao sinovi Crkve, kao sinovi Domovine i kao sinovi svoga zavičaja! Amen.

(Mađarski)

Braćo i sestre, dragi prijatelji glazbe!

Pružila mi se izvanredna prilika da pozdravim drage vjernike i mile nam goste! Evo 25. obljetnica je kako smo se oprostili od velikana našega grada i naše župske zajednice. Albe Vidaković je bio katolički svećenik. On je oduševljeni štovatelj Gospin, koji ju je brojnim svojim skladbama uzveličao. On je skladatelj, koji je skladao mise, djela za orgulje, oratorije i narodnom glazbom nadahnuta djela. Bio je dirigent, bio zborovođa, bio profesor na Hrvatskom konzervatoriju, bio je i veliki organizator u kulturi. Bio je muzikolog o kojemu cijeli svijet govori. Bio je radnik, koji je u glazbenu enciklopediju napisao 246 članaka!

Zato, svatko, tko o sebi može reći, da je Subotičanin, da je Bačvanin, zaista svatko može biti ponosan na takvog sugrađanina! Danas smo doživjeli jednu veliku počast, kao građani Subotice! Profesori i slušači zagrebačkog Instituta za crkvenu glazbu dođoše nama u posjet. Oni su došli da počaste naš grad i našu »Veliku crkvu«. Došli su nam zato, što se među nama rodio onaj profesor, koji je do sada poučavao brojne naraštaje, ali će i od sada poučavati; ta besmrtna će mu djela uvijek živjeti. S njegovim imenom živi slava našega grada. Zbog njega i po njemu ostat će Subotica glasovita.

Dragi vjernici!

Svijet umjetnosti i svijet znanosti bili su tako skladno jedno kraj drugoga, jedno u drugom u njegovu duboko religioznom svećeničkom srcu! Mladi Subotičani vole glazbu. Jedna je baka nedavno govorila, kako ima izuzetno aktivnog unuka u školi, ali da je radin i u kući, a da gori za glazbenom školom. Naprosto, on je svugdje izvrstan. A budući da je darovit treba sve njegove sposobnosti do kraja iskoristiti. U drevni grad je došao i naš prvi zborovođa Đuro Arnold, kad je oduševljeno udario temelje glazbenoj kulturi Subotice. Oko toga se trudio i Albe Vidaković, oko toga nastoje i današnji nastavnici i poklonici glazbene umjetnosti u našem gradu. A ova lijepa i topla svečanost neka nam svima bude na poticaj da još predanije njegujemo crkvenu glazbu i crkvenu popijevku. A slava i djela naših pokojnih sugrađana neka i dalje žive u nama i u budućim naraštajima. Amen.

Nakon sv. Mise, u 19 sati bio je svečani koncert oba katedralna zbora.

Program koncerta vidi na str. 50.

Spomenuti koncert subotičkih katedralnih zborova bio je velika kulturna priredba i bogat duhovni doživljaj za sve goste i ostale nazočnike. Oba su zbora pred gostima pokazala sposobnost izvoditi uspješno i vrlo teške glazbene zborne skladbe.



Biskup M. Zvekanović predvodi koncelebraciju

Koncert je bio jedan u nizu velikih uspjeha i doprinosa našoj glazbenoj kulturi. Uspjeh pak može biti poticaj za dalji rad i žrtve oba zbora i njihovih ravnatelja (s. Mirjam Pandžić i vlč. Josip Mioč).

U SRIJEDU, 19. travnja nastavljen je program seminara. U 8 sati bila je sv. Misa u stolnoj crkvi, koju je prikazao pomoćni banjalučki biskup Dr. Franjo Komarica.

U 9 sati nastavljena su predavanja na seminaru. Biskup Dr. Franjo Komarica održao je informativno predavanje »Glazba u dokumentima II. vatikanskog sabora«. Predavač je govorio o ulozi svete glazbe i pjevanja u liturgiji nakon njene reforme. Predavanje je bilo popraćeno nizom praktičnih primjera i uputa, a nakon predavanja bila je diskusija.

Nakon toga je Dr. Ante Sekulić održao predavanje »Zauzetost Lajče Budanovića oko crkvenog pjevanja«. Lajčo Budanović nije bio glazbenik, ali je osjetio veliku važnost pučkog pjevanja u crkvi i zato je u svoj veliki molitvenik *Slava Božja* (1908.), koji je imao nekoliko izdanja, uvrstio mnogo pučkih pjesama za sve prilike. Želio je da se u crkvi čuje lijepa narodna ikavica.

Kao treći predavač toga dana nastupio je vlč. Josip Mioč s predavanjem »Život i rad Đure Arnolda«.

Predavač je prikazao cjelokupan rad i istakao je ulogu glazbenika Đ. Arnolda (1781—1848.). On je 1800. god. došao u Suboticu i udario je temelje glazbenog života. Uz druge svoje glazbene aktivnosti skupljao je bunjevačke narodne crkvene pjesme i izdao zbirku »Pismenik ili skupljenje pisama različitih za nediljne, svetcsane i ostale dneve priko godine podobni za vechju slavu Boxju i kriposti dushevne naroda illyricskoga, ucsinjeno po Đuri Arnoldu« (Osijek, 1819.).

Istoga dana, u SRIJEDU, 19. travnja navečer u 19 sati u subotičkoj katedrali — bazilici bio je koncert Instituta za crkvenu glazbu KBF. Program koncerta vidi na str. 50.

Sve je izvedeno na velikoj glazbenoj visini skoro do savršenstva. Koncert Instituta u subotičkoj katedrali bio je velik kulturni događaj, koji mora ući u anale trajnih vrijednosti.

U ČETVRTAK, 20. travnja nastavljena su predavanja u 9 sati. Prof. Julije Njikoš održao je predavanje »Bunjevci i Šokci u skladbama Josipa Andrića«. Predavač je pregledno prikazao glazbeni rad J. Andrića (Bukin, 1894 — Zagreb, 1967.). Osobito je svestrano prikazana prva bunjevačka opera *Dužijanca* (praižvedba u subotičkom kazalištu, 29. IV. 1953.) i prva opereta iz šokačkog života *Na vrbi svirala* (praižvedba u Plavni; u Bačkoj, 1. II. 1956.).

Kao zadnji predavač nastupila je s. Mirjam Pandžić s predavanjem »Život i rad Milana Asića«. U predavanju je prvo prikazan životni put ovog skladatelja, njegove mlade godine u Zagrebu, gdje je rođen 1917. god. do njegove smrti 1986. god. u Subotici, gdje je proveo najplodnije godine života. Zatim su spomenuta sva njegova glazbena djela, od kojih je najznačajnija kantata *Zemljo krša, zemljo ravni*.

Na kraju predavanja s. Mirjam je navela sve duhovne i rodoljubne skladbe M. Asića koje su nastale u suradnji s katedralnim zborom »Albe Vidaković«, većinom na stihove hrvatskih bunjevačko-šokačkih pjesnika.

Istoga dana, u ČETVRTAK, 20. travnja navečer u 19 sati u blagovaonici sjemeništa »Paulinum« bila je folklorna večer. Cilj je bio gostima, sudionicima seminara i ostalim nazočnima prikazati dio bogate kulturne baštine bunjevačko-šokačkih Hrvata u Bačkoj i Mađara.

U prvom dijelu priredbe grupa mladih tamburaša iz Mola izvela je nekoliko mađarskih narodnih pjesama u ritmu čardaša.

U drugom dijelu programa od narodnih običaja Hrvata u Bačkoj opisane su *Materice*, a katedralni zbor »A. Vidaković« je otpjevao kompoziciju Milana Asića »Tamburica kad zasniva u zoru na Materice ...« na stihove subotičkog pjesnika Jakova Kopilovića.

Drugi bunjevački narodni običaj, koji je prikazan su »kraljice«. Na prvi i drugi dan Duhova skupine djevojčica od 10 do 15 godina, odjevene u svečanu bunjevačku narodnu nošnju, išle su ulicom, od kuće do kuće, pjevajući kraljičke pjesme s pripjevom »ljeljo«.

Za ovu prigodu skupina »kraljica« je otpjevala koračnicu *Mi kolu idemo* i dvije vesele kraljičke pjesme *Danas nam je, rode* i *Procvatala zova*. Žalosnu kraljičku pjesmu *Opravljala majka / u*

katane ranka otpjevala je Terezija Buljovčić Jegić.

Od bogatstva pjesama naših rodoljubnih pjesnika recitatori su pročitali pjesme Ante Jakšića *Seljak prisluškuje pjesmu zemlje, Blagoslovljena ova zemlja*, koju je uglazbio M. Asić, a otpjevao je katedralni zbor. Također je pročitan dio poznate pjesme Alekse Kokića *Za ljepšu budućnost* (1936. god.).

Od pjesama posvećenih Subotici, pročitana je pjesma Ante Evetovića Mirosljuba *Subotico bijela*, a zbor je otpjevao pjesmu M. Asića *Subotico* na stihove pjesnika J. Kopilovića.

Od narodnih rodoljubnih pjesama zbor je uz pratnju tamburaša otpjevao samo najpoznatije: *Podvikuje bunjevačka vila, Kad zasniva tamburica jasna, Čuj, Bunjevče, veso glas, i Kolo igra, tamburica svira*, koja je nazvana bunjevačkom himnom (riječ: Nikola Kujundžić, melodija: Stipan Mukić, prvi put pjevana 2. veljače 1879. god. u Subotici, na Velikom prelu *Pučke kasine*).

Autori svih ovih pjesama slabo se spominju pa su one postale narodne i kao takve se pjevaju i danas u svečanim zgodama.

Od brojnih narodnih bunjevačkih i šokačkih igara skupina mladih je uz pratnju tamburaša izvela *Veliko kolo, Stari i novi rokoko, Tandrčak i Momačko kolo*.

Na kraju je zbor djece i mladih izveo svoj završni dio programa.

Priredba je izazvala pravu buru oduševljenja svih nazočnih, koji su dupkom ispunili dvoranu, koja je bila premalena da primi sve koji su željeli vidjeti ovaj lijep program.

Priredba je pomogla da gosti ponesu najljepše dojmove iz Subotice. U svemu tome je velika zasluga glavnog organizatora ove priredbe s. Mirjam Pandžić.

Na kraju folklorne večeri o. Izak Špralja je zahvalio svima predavačima, članovima zborova, priređivačima i izvođačima programa, jer svi su pridonijeli uspjehu ovih Glazbenih dana Albe Vidakovića.

U PETAK, 21. travnja u 8 sati sv. Misa u katedrali, a zatim zaključni sastanak, gdje su se sabrali svi rezultati ovog glazbenog seminara.

Ova velika kulturna priredba u Subotici imala je bogat prijedodnevni i popodnevi program. Prije podne predavanja, a poslije podne stručni rad po grupama i koncerti i folklorna večer.

O uspjehu skupa hrvatskih glazbenika u Subotici brinuo se Organizacijski odbor: Lazar Ivan Krmepotić, Andrija Kopilović, Josip Mioč, s. Mirjam Pandžić, Stjepan Beretić i Fileki József i Izak Špralja. Svima njima hvala i dobre želje za uspješan rad u budućnosti.